

47. møde

Tirsdag den 2. april 2002 kl. 13.00

Dagsorden

1) Spørgsmål til ministrene.
(Spørgetimen).

2) Første behandling af lovforslag nr. L 157:
Forslag til lov om ændring af lov om udnyttelse af vedvarende energikilder m.v. (Ophævelse af regler om solvarmepligt).
Af økonomi- og erhvervsministeren (Bendt Bendtsen).
(Fremsat 13/3 2002).

3) Første behandling af lovforslag nr. L 155:
Forslag til lov om ophævelse af lov om erhvervsudvikling og ændring af lov om erhvervsfremme. (Etablering af Danmarks Erhvervsråd og udlægning af akkreditering og metrologi i en privat, selvejende institution).
Af økonomi- og erhvervsministeren (Bendt Bendtsen).
(Fremsat 13/3 2002).

4) Første behandling af lovforslag nr. L 156:
Forslag til lov om ændring af lov om VækstFonden. (Justeringer efter ressortomlægning og administration af lånegarantier m.v.).
Af økonomi- og erhvervsministeren (Bendt Bendtsen).
(Fremsat 13/3 2002).

5) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 49:
Forslag til folketingsbeslutning om vederlagsordning for privatkopiering på blanke medier og optageudstyr.
Af Ole Sohn (SF) og Aage Frandsen (SF).
(Fremsat 15/1 2002).

6) Første behandling af lovforslag nr. L 158:
Forslag til lov om ændring af lov om lægemidler. (Bivirkningsovervågning m.v.).
Af indenrigs- og sundhedsministeren (Lars Løkke Rasmussen).
(Fremsat 14/3 2002).

7) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 66:
Forslag til folketingsbeslutning om indførelse af ensartede regler for hygiejnestandarder på danske sygehuse.
Af Lone Møller (S) m.fl.
(Fremsat 8/2 2002).

8) Første behandling af lovforslag nr. L 159:
Forslag til lov om ændring af lov om kommunernes styrelse og lov om ligestilling af kvinder og mænd. (Servicestrategi, udfordringsret m.v.).
Af indenrigs- og sundhedsministeren (Lars Løkke Rasmussen).
(Fremsat 15/3 2002).

9) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 50:
Forslag til folketingsbeslutning om ensartede regler for kommunernes inkassovirksomhed m.v.
Af Kristen Touborg (SF) m.fl.
(Fremsat 15/1 2002).

Meddelelser fra formanden

Formanden:
Medlemmer af Folketinget Morten Homann (SF), Aage Frandsen (SF) og Villy Søvndal (SF) har meddelt mig, at de ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om almene boliger samt støttede private andelsboliger m.v. (Øget beboerdemokrati for almene boligafdelinger).
(Lovforslag nr. L 184).

Forslag til folketingsbeslutning om kommunal anvisningsret i privat udlejningsbyggeri.
(Beslutningsforslag nr. B 89).

Medlemmer af Folketinget Søren Søndergaard (EL) og Holger K. Nielsen (SF) har meddelt mig, at de ønsker at stille følgende forespørgsel til udenrigsministeren:

- »Hvad kan ministeren oplyse om,
- hvor meget Danmark lovede i genopbygningshjælp til Jugoslavien på donorkonferencen den 29. juni 2001,
  - hvor stort et beløb der rent faktisk er udbetalt,
  - hvor meget der er planlagt til udbetaling i perioden frem til 2004
  - samt om de mulige konsekvenser af, at donorlande ikke lever op til deres løfte?»
(Forespørgsel nr. F 38).

Den første sag på dagsordenen var:

1) Spørgsmål til ministrene.

Spørgetimen

Formanden:

Til at besvare spørgsmål i spørgetimen har statsministeren udpeget statsministeren og udenrigsministeren.

Der er til statsministeren for nærværende anmeldt følgende spørger:

1. Henrik Sass Larsen

Er der andre, der ønsker at tilmelde sig som hovedspørgere til statsministeren? (*Ophold*). Det er ikke tilfældet.

Til udenrigsministeren er der anmeldt følgende spørger:

2. Mogens Lykketoft

3. Holger K. Nielsen

4. Margrete Auken

Er der andre, der ønsker at tilmelde sig som hovedspørgere til udenrigsministeren? (*Ophold*). Det er ikke tilfældet.

Spm. nr. US 55

Henrik Sass Larsen (S):

Jeg vil godt takke statsministeren for hans svar på mit skriftlige spørgsmål nr. S 1391, om det er et brud på skattestoppet, såfremt betalingsfristen for indbetaling af en skat eller en afgift, f.eks. ejendomsskat, fremrykkes fra den 7. til den 1. i måneden, således at det offentlige opnår en rentegevinst på bekostning af skatteborgeren. Og der har jeg fået et præcist svar fra statsmini-

steren, og det takker jeg for, at det faktisk er et brud med skattestoppet.

Det her kommer jo i en konkret anledning, nemlig at en god mønsterkommune, en Venstremønsterkommune med et flertal endda, nede i Greve, har lavet denne her øvelse. Og borgmesteren dernede sagde, at det skam ikke var omfattet af skattestoppet.

Nu har de jo boræds møde i aften, og så ville jeg høre, om statsministeren kunne give dem et godt råd om, hvad de nu skal gøre ved det her.

Statsministeren (Anders Fogh Rasmussen):

Jamen jeg er glad for, at hr. Henrik Sass Larsen er så tilfreds med det svar, jeg allerede har afgivet skriftligt, for det kan jeg i det hele henholde mig til.

Der står jo meget klart og tydeligt, at for så vidt angår kommunerne, gælder skattestoppet, og det gælder på den måde, at man betragter den samlede kommunale skatteudskrivning under ét, og det er den, der skal holdes i ro. Der kan være variation fra den ene kommune til den anden kommune, men det forudsættes, at under ét holder kommunerne og i øvrigt også amterne deres skatter i ro.

Så jeg kan bekræfte: Kommunerne er omfattet af skattestoppet, men det fratager jo ikke den enkelte kommune den kommunale selvbestemmelsesret.

Henrik Sass Larsen (S):

Jamen det tænkte jeg nok at statsministeren ville svare. Men skattestoppet betyder jo også, at intet individ eller nogen må blive stillet ringere, hvis man flytter om på nogle afgifter eller andet. Og det her går jo ud over boligejerne. Det er dem, der bliver, om jeg så må sige klemt likviditetsmæssigt.

Men hvad skal man så gøre rent praktisk, hvis en kommune så siger: Jamen vi skal have balanceret det her. Vi hiver nogle penge ind på det her. Men de skal jo så hentes et andet sted. Det er svært at gøre det, uden at det også kommer til at berøre f.eks. lejerne, og de er jo ikke omfattet af det her.

Betyder skattestoppet ikke også, at det netop er individbaseret på den måde, at nu laver man en likviditetsstramning i forhold til boligejerne, men hvis man laver andre former for opstramninger, ja, så kan det ramme bredere, og dermed burde det jo også være i modstrid med skattestoppet?

Statsministeren (Anders Fogh Rasmussen):

Jeg kan ikke bekræfte hr. Henrik Sass Larsens udlægning af skattestoppet.

Som jeg sagde før, er kommunerne omfattet af skattestoppet, og det gælder på den måde, at kommunerne under ét skal holde skatten i ro. Men derfor kan man godt komme ud for, at der er en kommune, der sætter den op, og at der er en anden kommune, der sætter den ned. Det kommunale selvstyre er ikke sat ud af kraft, men det, regeringen vil sikre, er gennem sine økonomiaftaler med kommunerne at give mulighed for, at de kan holde skatten i ro.

I øvrigt kan jeg jo så, som jeg allerede har svaret hr. Henrik Sass Larsen skriftligt, understrege, at regeringen bestemmer ingen planer har om at afkorte betalingsfrister.

Jeg kan kun sige til hr. Henrik Sass Larsen, at det er jo en rørende omsorg for skattestoppet, som jeg glæder mig over. Men jeg kunne have ønsket mig, at hr. Henrik Sass Larsen og hans parti havde været lige så optaget af at holde skatterne i ro, dengang hans parti var i regering.

Kl. 13.05

Henrik Sass Larsen (S):

Jo, men det, som statsministeren lige har sagt nu, betyder jo, at husejerne i Greve Kommune isoleret set vil kunne opleve – selv om der er skattestop i det her land – at de rent faktisk får en stigning. Så er det muligt, at man kan give en nedsættelse nogle andre steder. Det er også muligt, at Greve Kommune overhovedet ikke gør det, således at det er borgerne i Ishøj eller Vallensbæk for den sags skyld, der kommer til at betale for det. Det er jo konsekvensen af det, statsministeren lige har sagt.

Selvfølgelig interesserer vi os også meget for skattestoppet, og der er det jo så, jeg vil spørge, nu, når vi er i gang med det her, vi skal jo med tiden finde ud af, hvad alt det her går ud på: Statsministeren har tidligere sagt, at det skulle være i hvert fald 10 år. Nu har jeg så hørt nogle nye rygter om, at det ikke skulle være så lang tid. Kunne vi få med også i en fodnote her, om det holder med de 10 år, som statsministeren har lovet tidligere, eller om det kun gælder til regeringsperiodens udløb?

Statsministeren (Anders Fogh Rasmussen):

Jo, men jeg tror ikke, vi kommer det så meget nærmere end de meget præcise svar, jeg allerede har givet. Og jeg gentager dem gerne, for at det skal stå fuldstændig klart: Skattestoppet gælder

for kommunerne. Skattestoppet gælder på den måde, at kommunerne under ét skal holde beskatningen i ro, og det, regeringen vil gøre, er at indgå økonomiaftaler, der giver mulighed for, at kommunerne kan holde skatten i ro.

Men hr. Henrik Sass Larsen ved lige så godt som jeg, at der kan være kommuner, som har lokale årsager til, at de ønsker at sætte skatten op. Der kan være andre, der ønsker at sætte skatten ned, men det, regeringen forudsætter, er, at kommunerne under ét holder beskatningen i ro. Det er det, skattestoppet går ud på.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Formanden:

Vi går herefter videre til spørgsmålene til udenrigsministeren.

Spm. nr. US 56

Mogens Lykketoft (S):

Mit spørgsmål gælder den rædselsfulde udvikling i Mellemøsten, hvor jeg går ud fra, at udenrigsministeren er enig med mig i, at man må fordømme den hæmningsløse militære aggression, man må fordømme mordene på civile, men at det også er nødvendigt med den omgivende verdens bistand til at tvinge den israelske regering ind i en politisk proces, ind i politiske indrømmelser.

Derfor vil jeg godt spørge: Har regeringen appelleret til USA om at sætte maksimal magt bag FN's Sikkerhedsråds vedtagelser om nødvendigheden af at danne en palæstinensisk stat? Har regeringen appelleret til USA om en amerikansk observatørtilstedeværelse i området, som kunne drage den amerikanske regering væsentlig stærkere ind i at være forpligtet til at søge en løsning?

Vil regeringen sammen med de andre EU-regeringer overveje at optrappe antallet af tilstedeværende diplomater for at sikre en international tilstedeværelse i området og præcis i disse timer medvirke til, at EU-diplomater kan komme frem til Yassir Arafat?

Udenrigsministeren (Per Stig Møller):

Der er ikke nogen som helst tvivl om, at der foregår en masse i Mellemøsten og imellem Israel og Palæstina, som overhovedet ikke kan føre frem til fredsprocessen. Det er jo tankevækkende, at den dag, saudierne fredspan kommer

igennem i den arabiske verden, kommer bomben på badhotellet i Israel, hvor man jo udmærket ved, at så får man gengældelsesaktioner.

Før gengældelsesaktionerne appellerede den danske regering til Israels udenrigsminister, samtidig med at vi kondolerede, om, at man undlod at lave gengældelser. Samtidig sendte vi vores repræsentant op til Arafat og meddelte, at nu måtte selvmordsbomberne standse.

Man fik det forløb, som var til at forudse, som var forfærdeligt, og som jeg har kaldt en døds-spiral.

Det, vi skal gøre, er hele tiden at fastholde over for parterne, at der findes kun én vej frem, og det er tilbage – tilbage til et forhandlingsbord, til en politisk proces, som giver palæstinenserne klarhed over, at de vil få deres stat, og Israel klarhed over, at det vil blive anerkendt af den arabiske verden bag sine sikre grænser.

Hvad angår antallet af diplomater dernede, så har alle EU-lande jo diplomater dernede. Det, der foregår for øjeblikket, er en konsulær aktion for at få mulighed for at få EU-landenes statsborgere i Ramallah ud. Der er ikke tale om en EU-aktion for at få et møde med Arafat. Det ved jeg godt står i aviserne, men det er ikke tilfældet.

Med hensyn til observatører har Danmark forlænget sin observatørrolle i Hebron, hvor nogle jo altså også blev dræbt, ikke nogen danskere heldigvis, men nogle fra observatørmissionen TIPH'en. Det er vores indstilling, at vi forlænger den aktion, men vi kan ikke regne med, at man kan sende en hær ind imellem parterne, som man kan få indtryk af, når man ser nogle af avisudtalelserne, for det kan ikke lade sig gøre. Det kræver, at begge parter vil have observatører ind, og det er vi gerne med til, hvis vi kan få parterne til det.

Kl. 13.10

Mogens Lykketoft (S):

Jeg vil gerne spørge udenrigsministeren, om han ikke er enig i og forhåbentlig også har sagt både til Israels og til USA's regeringer, at foreløbig har Sharons krav med vetoret til den sidste terrorist i området over for politiske forhandlinger forlænget og forstærket blodsudgydelsen i et år, og at der må stilles et ubetinget krav til Israels regering om at begynde politiske forhandlinger, hvis man skal have nogen som helst chance for at stoppe den meningsløse blodsudgydelse i området.

Så vil jeg sige, at jeg beklager meget, hvis jeg skal forstå udenrigsministerens udtalelser på den måde, at han ikke har tænkt sig at tilskynde til, at EU gennem diplomatisk tilstedeværelse også demonstrerer vores klare afstandtagen fra den israelske militær aggression, der foregår nu.

Udenrigsministeren (Per Stig Møller):

Der må været noget, der har undgået hr. Mogens Lykketofts opmærksomhed. Jeg har jo krystalklart sagt her i weekenden – det kan der ikke være nogen som helst tvivl om, og den israelske ambassade kan også godt klippe aviser – at den israelske hær skal ud af Ramallah, at man skal respektere A-zonerne og ikke invadere dem.

Det vil sige, at den danske regering ikke på noget tidspunkt har sagt, at det er o.k. Tværtimod har den danske regering sagt, at man skal rykke ud igen.

Vi har også sagt – og det er dog blevet sagt mange gange, så det undrer mig, at hr. Mogens Lykketoft ikke har fanget det – at vi ved jo alle sammen, hvordan det her skal ende. Det skal ende med to stater: Israel og Palæstina.

Vi kan også konstatere, at FN's sikkerhedsrådsresolution forleden dag og den for nogen tid siden jo nævner – det var amerikanerne, der skrev den foregående – for første gang den palæstinensiske stat. Dér blev ordet taget i munden af den amerikanske regering igennem FN's resolution.

Det vil sige, at den linje, vi har her, er så også FN's linje, det er EU's linje, vi er til stede, og vi kommer med disse henvendelser, med den linje, jeg har sagt her, at det skal alligevel ende på den måde: To stater i fred ved siden af hinanden.

Mogens Lykketoft (S):

Jeg vil bare godt være helt sikker på, at udenrigsministeren også har tilkendegivet eller vil tilkendegive over for både Israels og USA's regeringer, at hvis der skal være en chance for at stoppe blodsudgydelsen, så skal Israels regering gå til forhandlinger med en politisk dagsorden uden nye betingelser og gøre det nu; at hele den der tidsfristfælde, man har bragt sig selv i, har forlænget blodsudgydelsen i området; at den politiske løsning, der skal laves, som regeringen er enig i, må Israels regering ubetinget uden ophold begynde forhandlinger om, så palæstinenserne har noget som helst perspektiv om en anden fremtid end den rædselsfulde, de i dag oplever.

Udenrigsministeren (Per Stig Møller):

Vi har jo gentagne gange sagt, at det krav om, at der ikke må ske noget i 6 dage, før man forhandler, er at give den sidste terrorist en vetoret. Det vil sige, vi har hele tiden sagt, at det ikke kan nytte noget, at man ikke vil forhandle, hvis der sker noget, for så sker det noget.

Der er jo kræfter og bevægelser dernede, der ikke anerkender Israel. Det var også derfor, jeg lagde vægt på i mit første svar at gøre opmærksom på, hvornår den brutale selvmordsbombe faldt på badhotellet.

Den faldt jo netop, som det så ud til, at den saudiske fredsplan fik bred tilslutning, som vi jo alle sammen var gået ind for skulle have tilslutning. Det er jo, fordi der er nogle, der ikke vil have Israel til forhandlingsbordet, fordi så anerkender man jo landets eksistens. Man kan kun forhandle med nogen, man anerkender eksistensen af. Derfor kom den bombe den dag.

Så gengælder Israel alt for vildt, og det er fuldstændig klart, at uanset hvad der sker i gaderne, så må der politiske forhandlinger til, for man kan heller ikke regne med, at Arafat kan styre selvmordsbomberne, hvis der ikke er håb om en politisk løsning, som betyder, at de to folk kommer til at eksistere ved siden af hinanden.

Den danske regerings politik har været klar her: Der skal forhandles, Mitchell-Tennet-indsatserne skal videreføres, og Sharon må acceptere, at han skal forhandle med Arafat, for han kan kun få fred med den arabiske verden og Palæstina gennem en aftale med Arafat.

Mogens Lykketoft (S):

Jeg takker for den klargøring, der var i udenrigsministerens sidste bemærkninger. Men er udenrigsministeren så ikke også enig i, at det er på alle måder modproduktivt?

Vi anerkender Arafat, det sagde udenrigsministeren meget klart i tv i går, som det palæstinensiske folks leder. Hvis han skal have nogen autoritet til at stoppe blodsudgydelsen, så er alt, hvad Israels regering har foretaget sig, en nedbrydning af hans autoritet det sidste års tid, direkte frontalt imod enhver bestræbelse på at fremskaffe en fredelig forhandlingsløsning.

Kl. 13.15

Udenrigsministeren (Per Stig Møller):

Det, der nu foregår omkring Arafat – det har jeg også sagt offentligt – fremmer ikke freden. Der er ikke nogen mulighed for at forestille sig, at man, hvis man får elimineret Arafat, eller som

han selv siger, hvis han får lov at blive martyr, så kan få nogen fred. Så kommer det til at eksplodere alle vegne. Det kommer til at gå den modsatte vej.

Men der er heller ikke efter min opfattelse og efter den almindelige opfattelse ret megen tvivl om, at Arafat ikke har gjort nok. Nu taler jeg igen om den bombe på badhotellet. Bombemanden var jo kendt. Han stod på listen over de mennesker, som Arafat var blevet bedt om at arrestere, og han var ikke arresteret. Det giver jo israelerne en fornemmelse af, at han jo ikke gør det, han skal; han får ikke fat i de terrorbomber. Det vil sige, at de terrorbomber så rammer Israel, for den mands navn stod altså på den liste over personer, som man bad om at få holdt tilbage eller få arresteret. Når det ikke lykkedes, tror Israel ikke på Arafats gode vilje.

Så jeg er stadig væk nødt til at fastholde: Israel og dets regering kan ikke få fred på den måde. Arafat har ikke arresteret de personer, han skulle arrestere. Og så kommer der flere selvmordsbomber.

Formanden:

Jeg har noteret fire medspørgere. Den første er hr. Holger K. Nielsen, og derefter er det hr. Naser Khader, fru Margrete Auken og hr. Peter Skaarup.

Holger K. Nielsen (SF):

Jeg er fuldstændig enig med ministeren i, at den aktion, som Israel er i gang med i øjeblikket imod Arafat, ikke fremmer freden. Men dækker det hele regeringens opfattelse?

Jeg står med et Ritzautelegram fra kl. 12.39, hvor statsministeren på sit pressemøde kalder den israelske aktion for forståelig og forklarlig. Det er noget helt andet end det, vi for lidt siden hørte fra udenrigsministeren.

Jeg synes, at der er nogle meget beklagelige uklarheder i meldingerne fra den danske regering. En statsminister, der et hundrede procent er et ekko af den amerikanske præsident, kalder det forklarligt og forståeligt, at Israel kører denne her aktion. Så er der en anden minister, som har området, der kalder det beklageligt. Hvad er regeringens holdning egentlig?

Udenrigsministeren (Per Stig Møller):

Regeringens holdning er, at Israel er nødt til at trække sig ud af A-områderne og Ramallah. Det er også sådan, som jeg har givet udtryk for i mine svar til hr. Mogens Lykketoft, at det er

bomben på badhotellet, der udvikler hele denne her gengældelsesaktion. Det vil sige, at den er forståelig i den forstand, at den har et direkte udgangspunkt ud fra det spil, som ligger i Mellemøsten. Enhver, der smed den bombe på badhotellet, vidste jo godt, at der – på trods af vores brev til Peres om at lade være med at gengælde – ville komme en gengældelse. Derved er aktionen forklarlig.

Det er selvfølgelig klart, at ethvert folk, Israels folk, et demokrati, har ret til at beskytte sig imod de terrorbomber. Derfor var det spil forståeligt og forklarligt ud fra den måde, som statsministeren har sagt, for det kan vi da alle sammen tegne op, og bombemanden vidste også, at det var det forløb, han ville få, for han ville ikke have fred.

Så siger vi: Jamen der kommer heller ikke nogen fred ud af den gengældelsesproces, og derfor, som jeg har udtrykt det, er man i gang med en døds spiral, og udviklingen kan man kun vende ved at gå den modsatte vej op ad spiralen og komme tilbage til forhandlingsbordet uden betingelser om 6 dage ro, for den får man ikke.

Formanden:

Jeg skal oplyse, at nu er hr. Søren Søndergaard også på spørgelisten, og hermed er der lukket for flere medspørgere.

Naser Khader (RV):

Jeg har fulgt meget med i det, der foregår, ved at se de forskellige arabiske tv-stationer, og jeg har familie, der bor på Vestbredden. Det, der foregår, er faktisk forfærdeligt, og vi har kun set lidt af det. Det sker, samtidig med at den arabiske verden har sendt nogle historiske signaler om, at de vil have fred til gengæld for land.

Jeg synes, det er vigtigt, at vi i Danmark, som er kendt for at være ven med Israel, råber vagt i gevær, endnu højere end vi gør i øjeblikket. Jeg synes, det er forfærdeligt, at et land, som er demokratisk, henretter uden rettergang. Det synes jeg er forkasteligt, det kan man ikke. Er der nogle, der er forbrydere, skal man retsforfølge dem. Man skal ikke henrette dem med det samme.

Jeg har to spørgsmål. Det ene spørgsmål er til statsministeren vedrørende den samme pressemeddelelse fra Ritzau. Statsministeren siger: Det er min klare opfattelse...

Formanden:

Vi er for øjeblikket i gang med spørgsmål til udenrigsministeren.

Naser Khader (RV):

Undskyld, men så venter jeg med statsministeren.

Er udenrigsministeren enig med hr. Kristian Thulesen Dahl, gruppeformanden for Dansk Folkeparti, som er støtteparti for regeringen, når han siger, at Arafat står i vejen for freden? Det skriver han i ugebrevet, et i øvrigt forfærdeligt ugebrev.

Kl. 13.20

Udenrigsministeren (Per Stig Møller):

Først hvad angår henrettelse uden rettergang: EU har jo i talrige erklæringer meddelt, at man er imod det, der på det sprog hedder ekstrajudicielle henrettelser, og det er klart, at det er vi også. Henrettelse uden rettergang er vi selvfølgelig imod. Det er ud fra vores juridiske terminologi selvfølgelig selvtaget. Så der har den danske regering også været klar.

Så spørges der, om jeg er enig med hr. Thulesen Dahl: Jeg skal jo ikke nødvendigvis være enig med hr. Thulesen Dahl i alle ting her i verden.

Jeg mener, at man kan svare som hr. Thulesen Dahl, at Arafat ved ikke at styre selvmordsbombemændene, som mange mener at han kunne have gjort mere for at styre, jo ikke har hjulpet freden. Men nu må hr. Thulesen Dahl forklare sig selv senere, når han får mulighed for det.

Men så siger jeg: Uanset hvad man måtte mene om Arafat, er det vores opfattelse, at man må forhandle med ham, og at den arabiske verden accepterer ham og ser ham som palæstinasernes leder; han er palæstinasernes leder. Sådan er det, uanset hvad man måtte mene om en leder eller ej. Det er ham, man må forhandle med. Der er ingen fred uden om et resultat med Arafat.

Margrete Auken (SF):

Jeg vil sige, at jeg synes, det trods alt er godt, at det er udenrigsministeren – når vi skal vælge – der fører det meste af udenrigspolitikken. Men jeg vil godt lige sige, at det, der fik mig til at melde mig, faktisk var en fremragende formulering fra udenrigsministeren lige før, hvor han sagde, at man ikke skal forvente, at Arafat kan styre selvmordsbomberne, hvis ikke der er håb om en selvstændig stat. Jeg tror, at jeg citerer nogenlunde ordret, hvad der blev sagt for ganske få minutter siden, og det er jo en melding, som er fremragende rigtig.

Umiddelbart efter hører vi så, at man alligevel bebrejder, for Arafat kan jo klare dét, og så kan han klare dét, og så kan han klare dét. Men han sidder låst inde af en besættelsesmagt, der har overtrådt samtlige FN-resolutioner, og som vi i andre sammenhænge aldrig ville drømme om næsten at være i stue med, ud over det, vi ville være nødt til på diplomatisk niveau. Og pludselig sidder vi nu her og taler om dem, som om det var jævnbyrdige parter.

Men jeg vil godt spørge ministeren om den fremragende sætning, han lige kom med: Hvis nu Israel havde støttet Saudi-Arabiens fredsudspil, ville ministeren så ikke synes, at der måske havde været en vis rimelighed i at forvente, at Arafat havde kunnet styre det – og ellers kan man netop ikke forvente, at han ville kunne styre det?

Udenrigsministeren (Per Stig Møller):

Jeg er helt sikker på, at fredsudspillet er et meget væsentligt udspil. Israel får her mulighed for at få den anerkendelse, de har søgt siden 1948 fra bl.a. Saudi-Arabien. Derfor støttede vi det jo også, med det samme det overhovedet forlød, at der kom sådan en plan, og Israel har heller ikke taget afstand fra den.

Det tragiske og den fælde, Israel er gået i i denne her situation, er jo, at bombemanden i Tel Aviv ville forhindre, at man kom videre ad det spor.

Jeg sagde om Arafat, at han formentlig ikke kan styre alle selvmordsbomberne, når der ikke er noget håb forude, og når han ikke kan se, at han kan få en politisk gevinst. Men omvendt har han kunnet styre mere, end han har gjort, eftersom den mand, der lavede bomben i Tel Aviv, var på listen over dem, man havde bedt om blev holdt tilbage eller arresteret.

Peter Skaarup (DF):

Jeg vil sige, at vi er helt enige med udenrigsministeren, når udenrigsministeren siger, at endemålet må være, at vi i området både får en israelsk stat, der kan leve i fred, og en palæstinensisk stat, der kan leve i fred. Vi er også enige i, at vi skal være kritiske over for begge parter. Der er to parter i konflikten, og begge parter begår fejl hen ad vejen.

Når det er sagt, vil jeg godt spørge udenrigsministeren, om udenrigsministeren ikke er enig i, at med den linje, som den tidligere udenrigsminister, hr. Mogens Lykketoft, og SF og En-

hedslisten i denne her debat lægger for dagen, vil Danmark sætte sig uden for indflydelse på konflikten, fordi vi udelukkende efter de menneskers opfattelse, venstrefløjens opfattelse, skal være interesseret i at kritisere Israel ensidigt.

Og er udenrigsministeren ikke enig i, at når Israel er nødt til at gøre noget, og det også er forklarligt og forståeligt, som statsministeren har sagt, er det jo, fordi Arafat ikke har grebet ind over for de selvmordsterrorister, der er tale om? Arafat smugler våben ind. Man har fundet sprængstoffer ved den bolig, han har. Det er jo det, der er hovedproblemet. Han er bakket op af Irak, Iran og Syrien.

Vil udenrigsministeren godt bekræfte, at det derfor er forståeligt, at Israel reagerer?

Kl. 13.25

Udenrigsministeren (Per Stig Møller):

Første del af spørgsmålet gik ud på, om man kommer uden for indflydelse ved ensidighed. Jeg kan bekræfte, at det gør man, for så bliver der ikke hørt på en.

Jeg mener, at Danmark har en mulighed for at spille en rolle. Jeg havde på regeringens vegne selvfølgelig en række møder med alle parter dernede, også med det samme midterspor, med folk fra fredskræfterne fra palæstinensisk side og fra israelsk side, og vi blev enige om at genoplive den Louisianaproces, som den foregående regering igangsatte, og den må vi genoplive i maj måned. Begge parter var indstillet på at komme herop i den forbindelse.

Siden er der sket det, at FN har bedt os om at være vært for en FN-konference om mellemøstenproblematikken i maj måned. Det siger også noget om, at vi er på landkortet i forbindelse med mellemøstenkonflikten. Vi har selvfølgelig svaret ja: Vi vil gerne være vært for en FN-konference i maj måned om mellemøstenproblematikken.

I kraft af at vi taler åbent og direkte med begge parter, kan Danmark spille en rolle. Jeg har her til formiddag haft et møde med repræsentanten for palæstinenserne, og jeg skal have en telefonsamtale med Peres her i eftermiddag. Vi taler med begge parter, og det kan vi kun, fordi vi er kritiske og åbne over for argumenterne fra begge parter og kritiske over for handlingerne fra begge parter.

Formanden:

Som sidste spørger er det hr. Søren Søndergaard.

Søren Søndergaard (EL):

For det første forstod jeg udenrigsministeren på den måde, at udenrigsministeren sagde, at det var en forudsætning for, at der kom et observatørkorps ind, at begge parter accepterede det. Derfor vil jeg godt spørge udenrigsministeren: Hvilken part er det i dag ifølge udenrigsministerens opfattelse, som blokerer for, at der kommer sådan et observatørkorps ind?

For det andet forstod jeg på udenrigsministeren, at det er regeringens holdning, at Israel skal trække sine styrker ud af Ramallah og de andre byer. Så vil jeg spørge udenrigsministeren: Hvad vil regeringen konkret gøre for at lægge pres på Israel for at opnå den situation?

For det tredje forstod jeg på udenrigsministeren, at det er regeringens opfattelse, at Israels svar på selvmordsbomben på badhotellet var forståeligt. Derfor vil jeg godt spørge, om ministeren også opfatter, at nye selvmordsbomber er forståelige som reaktion på Israels angreb på palæstinensiske byer, som har kostet mange uskylde liv.

Udenrigsministeren (Per Stig Møller):

Om det sidste først: Er gengældelsen forståelig? Ja, den kan forklares, for man kender det spil, der foregår. Enhver, der smider en bombe, ved jo, at så kommer der en gengældelse. Vi ønskede jo ikke den. Selv om man kan forstå den rent logisk, intellektuelt, er det ikke det samme som at man går ind for den. Derfor skrev vi jo også straks til Peres i forbindelse med kondolencen: Lad nu være med at gengælde, og få gang i fredsprocessen i stedet for. At forstå betyder jo ikke det samme som at man går ind for det.

Det andet er, at vi gentagne gange har sagt – jeg sagde det også, da jeg var i Mellemøsten – at Israel skal ud af zone A-områderne og altså også ud af Ramallah. Vi har sagt det også her i weekenden. Hvis jeg får den telefonsamtale med Peres i eftermiddag, der er forberedt, vil det også blive sagt der.

Så til sidst om observatørerne: Israel mener altså ikke, at de vil have observatører ind, sådan er det. Men nede i Hebron er det jo altså lykkedes os at få politiobservatørerne ind, og derfor har vi jo også forlænget deres ophold.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Spm. nr. US 57**Holger K. Nielsen (SF):**

Det ligger i forlængelse af den tidligere diskussion, vi har haft. Jeg vil godt tage udgangspunkt i det, som også er sagt tidligere, at vi selvfølgelig står i en forfærdelig situation, men også i en situation, der bliver stadig mere farlig for hele regionen, for hele Mellemøsten, men jo i virkeligheden også for resten af verden. Med andre ord: Det er en dødsspiral, ikke bare i forhold til de mennesker, der bor i Palæstina-Israel-området, men også for resten af Mellemøsten og også i et bredere perspektiv.

Kl. 13.30

Og så vil jeg godt spørge regeringen: Hvor længe kan verdenssamfundet egentlig stå og se passivt på, at det her eskaleres? Kan det være rigtigt, at efter at der er kommet en tradition for, at verdenssamfundet intervenserer med humanitære aktioner, blander sig i konflikter rundt omkring i verden, så er Mellemøsten tilsyneladende det eneste sted, hvor man ikke kan eller vil blande sig?

Så meget desto mere uforståeligt er det, at hele terrorproblemet, som vi jo bruger mange kræfter på, har meget at gøre med den konflikt, vi oplever i øjeblikket, og at terrorismen vil blive forværret gennem det, vi oplever.

Udenrigsministeren (Per Stig Møller):

Det er fuldstændig rigtigt, at konflikten i Mellemøsten kan komme til at brede sig. Det er jo konstateret, at det har den ikke gjort, og det skyldes jo nok reaktionerne efter den 11. september.

Så det har ikke bredt sig, men det kan brede sig, og derfor er det meget vigtigt, at der kommer fredsforhandlinger, og at situationen kommer under kontrol; for det kan brede sig når som helst.

Det arbejder vi også for. Det arbejder EU for. Det arbejder FN for. Så det er jo ikke rigtigt, at verden ser passivt til. EU har sendt erklæringer af sted. FN har lavet en sikkerhedsresolution. Begge dele ligger faktisk på præcis den samme linje, hvis hr. Holger K. Nielsen læser de to resolutioner og udtalelser, som den danske regering har lagt sig på med kritik og henstillinger til begge parter og markering af, at kun fredsprocessen kan gavne sagen. Så vi ser altså ikke passivt til.

Alternativet til at se passivt til, som hr. Holger K. Nielsen måske efterlyser nu, er altså en inter-

ventionshær. Forestiller hr. Holger K. Nielsen sig virkelig, at man skulle sende en hær ind, der skulle kæmpe sig ind imellem selvmordsbomber og en israelsk hær?

Altså da nogle af selvmordsbomberne og grupperne ikke accepterer Israels eksistens overhovedet, ville det jo kun betyde – i hvert fald hvis man stiller en hær indimellem, hvis man overhovedet teoretisk kunne forestille sig det – at der stadig væk ville komme bomber mellem den hær og Middelhavet, fordi der er folk og kræfter og bevægelser på palæstinensisk side, som ikke accepterer Israels eksistens.

Se en arabisk tv-udsendelse. Jeg så tilfældigvis en, hvor man ser det ene barn efter det andet linet op og meddele: Jeg kommer fra Haifa, og jeg kommer fra den by i Israel, jeg kommer fra den by i Israel. Så til sidst ser man de israelske ledere. Der står, at de kommer fra Rusland og Ukraine osv., og så står der på skærmen: »We will be back«. Er det en måde at forestille sig, at man får fred på, at flaske de børn op med, at de, der bor i de områder, Haifa osv., er nogle, der kommer fra Rusland, hvorimod man selv har ret til landet?

Det er ikke en måde at bygge det op på. Så den propaganda er der også i det. Og den ville ikke blive hjulpet ret meget med den hær dér. Så en observatørmision ser vi meget gerne. Men den har ikke nogen mening, hvis den skal kæmpe sig igennem; så rammer bomberne til alle sider for den hær.

Holger K. Nielsen (SF):

Jamen jeg kan bare konstatere, at der de seneste år er kommet et stigende internationalt engagement også i såkaldt humanitære militære interventioner, og de er altid vanskelige. Det er ligegyldigt, om det er Afghanistan, om det er Balkan, Bosnien, eller hvor man nu er henne.

Det, der bare undrer mig, er, at her står vi med en konflikt, der vel er den farligste i mange, mange år, der risikerer at brede sig til hele regionen, der risikerer at få langt større verdensomspændende karakter end det, vi ser nu. Er det så ikke en situation, hvor verdenssamfundet i form af FN må være i stand til at gøre mere end at vedtage resolutioner? Det er jeg med på at det gør. Det er også godt nok, men er det nok? Det har vist sig, at det ikke er nok.

Jeg spørger bare: Hvor er logikken henne i, at man ikke vil gå længere end til skrivebordsresolutioner i denne her konflikt, hvor man så i an-

dre konflikter i de seneste år har været villig til at sætte magt bag handlingerne?

Udenrigsministeren (Per Stig Møller):

Jamen jeg ved ikke, hvor hr. Holger K. Nielsen vil hen med den krigsgalskab, han nu giver udtryk for. Det vil sige, at han forestiller sig, at vi skal sende soldater ind og banke israelere og banke palæstinensere og stille os op midt imellem dem, lige efter at jeg har forklaret hr. Holger K. Nielsen, at det vil ikke skabe fred. For det vil jo bare betyde, selv om man tænkte sig den situation, at bomberne ville hagle rundt omkring til begge sider alligevel, fordi nogle parter i Israel ikke accepterer palæstinenserne eksistens og palæstinenserne ikke accepterer Israels eksistens.

Så den hær ville ikke kunne gøre nogen gavn, før der ligger en politisk aftale, som man så kan overvåge og sørge for bliver holdt. Hr. Holger K. Niensens krigsfantasier ville kun gøre det endnu værre i området.

Kl. 13.35

Holger K. Nielsen (SF):

Jeg skal afvise, at jeg har krigsfantasier her. Jeg skal bare påpege den dobbeltmoral, der tilsyneladende ligger i, at hvor den danske regering er villig til at støtte militæraktioner næsten hvor som helst i verden, så er man ikke villig til at gøre noget som helst i denne konflikt. Ikke engang handelssanktioner mod Israel er man villig til inden for EU, som i det mindste kunne give et vist pres på Israel. Man er ikke villig til at tage en debat om, hvorvidt man kan få et stærkere pres end blot resolutioner i forhold til parterne.

Det har jo vist sig, at disse resolutioner ikke har nok virkning af en eneste grund: at den israelske regering ikke accepterer det, der foregår i FN, og at USA ensidigt bakker op bag Israel.

Og det er vel her, forklaringen ligger, nemlig at den danske regering ikke ønsker at tage en debat, der på nogen måde kan pikere den amerikanske regering eller den israelske regering. Men jeg vil påpege dobbeltmoralen, og jeg vil påpege, at hvis der overhovedet skal være en chance for, at denne vanvittige konflikt, denne dødsspiral skal slutte, så kræver det andet og mere end resolutioner fra den danske regering, fra EU og fra FN.

Udenrigsministeren (Per Stig Møller):

Jo, men jeg synes, det lyder meget hult. Altså jeg synes, hr. Holger K. Nielsen svinger sig meget

op og forlanger noget af os, som han derefter ikke forlanger alligevel. Jeg hørte det, som om han forlangte, at vi skulle kæmpe os ind imellem parterne. Jeg har forklaret hr. Holger K. Nielsen – og det hjælper ikke ret meget: Det, vi arbejder for, er, at Israel trækker sig tilbage fra besatte områder, at man arbejder på den saudiske fredsplan, som betyder anerkendelse af Israel og oprettelse af en palæstinensisk stat.

Det er ikke rigtigt, at det ikke påvirker USA. Den resolution, som kom for kort tid siden fra Sikkerhedsrådet, som var forfattet af USA, nævner for første gang, at det skal ende med en palæstinensisk stat. Det vil sige, at EU's, den europæiske politik på det område altså nu også har påvirket USA, så USA siger det samme om Palæstina.

Så det er simpelt hen ikke korrekt, det, hr. Holger K. Nielsen siger, at vi ikke påvirker USA. Vi påvirker faktisk USA. Og den største mulighed for at få skabt fred i området er, at USA og EU fører den samme politik over for palæstinerne og over for israelerne. Så er der størst mulighed for, at det lykkes.

Jeg er helt enig i, at det er dybt bedrøveligt, at man kan komme med alle disse henstillinger og alle disse resolutioner, og at intet hjælper. Det er jeg fuldstændig enig i. Men altså alternativet med at sende en hær ind, som ingen vil se, og hvor tingene rundt om denne hær bare bliver værre, det er jo ikke rigtig noget godt alternativ.

Holger K. Nielsen (SF):

Det er jo ikke korrekt, at den amerikanske regering har en klar linje i det her. Den amerikanske regering har en aldeles uklar linje i det her. Og det er jo også årsagen til, at den israelske regering føler sig stærk nok til at fare frem, som den gør i øjeblikket. Den israelske regering har fremprovokeret en krig, fører krig i øjeblikket i området med meget store og alvorlige konsekvenser.

Derfor spørger jeg endnu en gang: Hvordan kan det være, at det her er den eneste krig i verden, hvor verdenssamfundet ser fuldstændig passivt til? Hvordan kan det være, at vi i alle mulige andre konflikter de sidste 10 år har fået et stigende pres på at engagere os, at gå ind og engagere os og få parterne skilt ad, men her er der intet som helst, ikke engang handelssanktioner, ikke engang noget, der ligner handling bag de mange ord, der blev vedtaget forskellige steder?

Udenrigsministeren (Per Stig Møller):

Jeg tror såmænd ikke, hr. Holger K. Nielsen har ret meget glæde af handelssanktioner. Altså der er to parter i konflikten. Men jeg tror ikke, at hr. Holger K. Nielsen vil gå ind for handelssanktioner mod det, der trods alt kommer ud fra Palæstina. Og den israelske økonomi er i forvejen temmelig ødelagt. Så jeg tror såmænd ikke, det vil påvirke noget som helst. Så igen mangler jeg bare et noget fremadrettet og konstruktivt forslag fra Holger K. Nielsen som alternativ til vores.

Når man laver en militæraktion, skal man vide, hvilket mål man vil nå, og man skal tro på, at man kan nå målet. Jeg har prøvet at forklare hr. Holger K. Nielsen, at en militæraktion uden accept fra parterne ikke har store muligheder for at nå sit mål, og derfor ville den jo være temmelig hovedløs.

Så det, vi bliver ved med – og skal blive ved med – er at presse begge parter i utvetydige vendinger og sige til Israel nu, at den gengældelse er gået over gevind, at det ikke har noget formål at behandle Arafat på den måde, man behandler ham på nu, for man får ikke fred med den arabiske verden på den måde. Samtidig skal man understrege, at de her selvmordsbomber må standse, for ellers bliver det ved med at køre op.

Det har jeg gentaget flere gange, men jeg kan ikke høre, hr. Holger K. Nielsen er kommet med forslag, som vil kunne løse konflikten.

Formanden:

Så er det hr. Villy Søvnald, derefter hr. Naser Khader, fru Margrete Auken og hr. Søren Søndergaard som medspørgere.

Kl. 13.40

Villy Søvnald (SF):

Jeg synes, det er lykkedes udenrigsministeren på den forholdsvis korte spørgetid at indføre tre helt nye standarder, når vi diskuterer international intervention: Det er noget nyt, at begge parter skal være indforstået. Sådan var det ikke, da vi diskuterede Kosovo-situationen. Det er noget nyt, at man ikke forsvarer, men alligevel ser igennem fingre med, at et land systematisk får lov til at overtræde hver eneste FN-resolution. Det er noget nyt, at man har så stor tålmodighed, at man ikke sætter en tidsgrænse på, der siger, at hvis det ikke er sket inden den og den dag, så griber vi ind. Ingenting vil ministeren andet end at tale.

Jeg vil spørge ministeren: Hvordan synes man så, det går med at udøve den indflydelse, der, forstår jeg, er så vigtig? Lykkes det? Lykkes det at påvirke parterne til bare antydningvis noget af det, ministeren siger han gerne vil?

Nej. Og hvorfor ikke? Fordi der hele tiden kommer dobbeltmeldinger. I dag kommer der dobbeltmeldinger, hvor statsministeren siger ét, nemlig at man ikke forstår at forklare Israel, og udenrigsministeren forsøger at holde en EU-kurs. Jamen så er det da klart, at det ikke virker. USA spiller tredobbelt spil. Der er ikke nogen international linje, der lægger pres på Israel. Derfor ser vi de uhyrligheder, vi ser lige i øjeblikket.

Udenrigsministeren (Per Stig Møller):

Jamen det er jo simpelt hen ikke rigtigt. Der lægges jo pres på Israel. FN's resolution er et meget klart og utvetydigt pres på Israel. Så kan man jo blæse på det. Ja, alternativet er så at gå ind og banke folk, at stable en hær på benene, så man kan gå ind og banke folk. Men hvis hr. Villy Søvndal ikke vil det, så er det jo kun det politiske pres, man kan blive ved med at bruge. Og det er jo ikke rigtigt, at verden ikke reagerer. Det er meget, meget kraftige meldinger, der kommer fra både FN og EU.

Alternativet er stadig væk denne her hær, som jeg ikke tror på, for der er altså palæstinsere, som ikke accepterer Israels eksistens, og stiller man en hær ind dér, så vil der falde bomber på den anden side af den hær, mellem hæren og Middelhavet, som jeg har sagt. Omvendt er der også bosættere, som ikke accepterer at trække sig tilbage, og så vil der på den anden side af den hær også forekomme blodigheder.

Så det har ikke noget perspektiv andet end det politiske altså, og dér sætter vi presset ind på begge parter og har gjort det hele tiden. Men jeg erkender da, at det ikke har virket. Det kan vi jo se. Men hvis nogen havde fundet midlet til, at det skulle virke, så var det nok opfundet. Der er altså ingen, der har opfundet det, hverken den danske regering eller andre, for så var det jo fundet.

Så der er altså kun det politiske pres at lægge på parterne, hvis ikke man vil gå til det militære, og der skal man, som jeg sagde, vide, at man ikke kan nå sit mål, hvis man sætter militæret ind. Målet kan ikke nås på den måde, som hr. Villy Søvndal og hr. Holger K. Nielsen prøver her.

Naser Khader (RV):

Jeg ved godt, at den danske regering ikke kan løse problemet, men jeg mener faktisk, at vi godt kan råbe lidt højere, at udenrigsministeren kunne råbe lidt højere, sådan som den forrige udenrigsminister gjorde.

Og med hensyn til Arafat: Man bliver ved med at sige, at han kunne gøre mere. Det er naivt at tro, at han alene kunne stoppe terroren. I øvrigt kan man sammenligne det med Danmark under besættelsen, da den danske regering bad modstandsbevægelsen om ikke at lave sabotageaktioner mod besættelsen. De gjorde det alligevel. Hvor mange lyttede til den danske regering?

Jeg har to spørgsmål. Det ene er: Hvad vil regeringen gøre, hvis Arafat bliver sendt i eksil? Sharon siger i dag til journalister, at Arafat kan få en enkeltbillet ud. Hvad vil regeringen gøre, hvis Arafat bliver slået ihjel? Vil man så overveje handelssanktioner, vil man overveje at trække vores ambassadør hjem? Hvad vil man gøre konkret?

Udenrigsministeren (Per Stig Møller):

Det sidste spørgsmål om, hvad man vil gøre, hvis såfremt ifald, mener jeg faktisk ikke man skal svare på.

Vi har appelleret til Israel om at lade Arafat komme til Beirut. Det kom han ikke, bl.a. fordi der kom den bombe og andre ting i vejen. Vi har appelleret til Israel om at ophæve belejringen af Ramallah, og det håber jeg på vil lykkes, for det er altså det, vi alle sammen, også i hele EU, appellerer til. Det er også det samme, verdenssamfundet gennem FN appellerer til. Så det håber jeg meget lykkes.

Som sagt har jeg bestilt en telefonsamtale med Peres for at sige det samme til ham i dag.

Og så vil hr. Khader godt have, og han brugte udtrykket, at jeg skulle »råbe højere« som min forgænger. Jeg må ikke spørge hr. Khader, men så kan jeg bruge det retoriske spørgsmål: Hvor meget fred fik min forgænger ud af det i Mellemøsten?

Margrete Auken (SF):

Ministeren sagde i sit første svar til hr. Holger K. Nielsen, at det var svært at forestille sig, at man kunne sætte nogen ind, når der var ballade på begge sider. Nu blev der jo også sagt, at det var der altså også i Kosovo, og det har der også været andre steder, så det er ikke noget sådan frygtelig godt argument. Men så brugte ministeren

faktisk som eksempel, at man blandt palæstinenserne påberåbte sig hjemvendelsesretten.

Kl. 13.45

Jeg har faktisk lidt lyst til at minde ministeren om, at det er en af FN-resolutionerne, og den indgår i Saudi-Arabiens fredsudspil, at ud fra de der forhandlede udspil, der har været om, hvordan Right of Return skulle varetages, har det da selvfølgelig været en kolossal udfordring, som man ikke kan kalde krigerisk fra den anden side, at israelerne tillader hvem som helst at komme ind og få statsborgerskab i Israel, bare man har en oldemor, der er jødisk, hvorimod folk, der har boet i området og oven i købet er beskyttet af FN-resolutionen eller burde være det og dermed altså af folkeretten, bliver afvist, som om det er nogle krigeriske, hånlige nogle, som dermed demonstrerer, at man ikke anerkender staten Israel, når man faktisk vil leve op til det.

Jeg vil godt lige bede ministeren om også her at respektere folkeretten så meget, så vi er sikre på, at i hvert fald den danske regering mener, at den skal gælde.

Udenrigsministeren (Per Stig Møller):

Jeg vil egentlig godt retorisk spørge fru Margrete Auken: Hvor er sudetertyskerne i dag? Hvor er de polakker, der blev bevæget væk fra Hviderusland? Hvor er de tyskere, som blev bevæget væk fra Wroclau? Hvor meget har Europa respekteret hjemvendelsesretten? Jeg spørger bare. Mig bekendt har vi ikke gjort det.

Så siger vi, at så skal hjemvendelsesretten respekteres i Mellemøsten. Ja, og det er også en del af forhandlingsgrundlaget. En af de ting, der skal forhandles, er hjemvendelse: hvor mange, hvor eller erstatning? Det er et af emnerne ved forhandlingsbordet, ligesom Jerusalems fremtidige status er et af emnerne ved forhandlingsbordet. Det er altså ikke løst, men det ligger der, og derfor går vi da også ind for, at det skal forhandles på plads og have en løsning.

Men det, jeg så, var ren propaganda i retning af, at det er de forkerte mennesker, der bor i Israel. Det kan man godt have en mening om, men det betyder så også, at man får skabt den stemning, hvor man siger: Vi må smide de forkerte ud. Og så får man den fornemmelse, som hr. Khader var inde på, at vi er udsat for en besættelsesmagt, der sidder imellem Middelhavet og Vestbredden. Men FN har jo anerkendt, at den, der sidder mellem Middelhavet og Vestbredden, er staten Israel, som FN selv har oprettet.

Søren Søndergaard (EL):

Jeg har sådan set langt hen ad vejen forståelse for udenrigsministerens opfattelse af, at et observatørkorps i hvert fald kræver accept fra begge parter. Og jeg noterede mig også, at ministeren direkte sagde, at det var jo Israel, som har sat sig imod det observatørkorps.

Derfor kunne jeg godt tænke mig at spørge udenrigsministeren: Hvad tror udenrigsministeren grunden er til, at Israel er imod det observatørkorps? Er det for at få frie hænder?

Vi har jo set her på det sidste, hvordan man også har fjernet pressen fra de områder, man er gået ind i, for at forhindre, at det bliver dækket. Vi har også set eksempler på, hvordan den israelske hær, var det i går eller i forgårs, skød direkte ind i ubevæbnede fredsvagter, skød mod deres fødder.

Er det for at undgå, at der er opmærksomhed om den slags ting foretaget af den israelske hær, at man smider pressen ud af områderne? Og ønsker man ikke et observatørkorps ind, der kan fortælle, hvad der i virkeligheden foregår?

Udenrigsministeren (Per Stig Møller):

Vi går ind for, at der kommer et observatørkorps. Vi har også derfor forlænget vores tilstedeværelse i TIPH'en i Hebron. Det er vigtigt, at der er øjne på, som kan se, hvad det er, der foregår, for det kan trods alt betyde, at nogle holder sig tilbage fra at gøre noget, de ellers ville have gjort. Derfor går vi ind for det. Men det kræver jo, som hr. Søren Søndergaard, havde jeg indtryk af, også åbnede for, at det er begge parter, der accepterer det; ellers kan det ikke komme til at fungere.

Og det, der sker fra israelsk side, hvis jeg skal prøve at give en forklaring på, hvorfor de er så skeptiske over for internationale observatørkorps og fredskorps og det ene og det andet, er, at de jo har en meget dårlig erfaring, for i en af de krige, der kom, stod FN jo imellem som fredsvagter, om man så må sige, men da den arabiske hær nærmede sig, flyttede man sig jo bare. Og det vil sige, at de havde stolet på, at FN var imellem, og at Israel derfor ikke kunne komme ud for et overraskelsesangreb. Men da de arabiske styrker nærmede sig – jeg tror, det var i 1973 – så trak FN-folkene sig bare tilbage og lod dem passere.

Derfor ligger der er utryghed ved internationale garantier i Israel. De har jo kun den stribe land, hvor de hurtigt kan blive rullet i havet. Det er forklaringen, som jeg prøver at give hr. Søn-

dergaard. Der ligger en slags dybbølssår i Israel fra Yom Kippur-krigen.

Kl. 13.50

Peter Skaarup (DF):

Jeg må indrømme, det jo er en lidt overraskende indgang, SF har til denne sag, at nu skal Danmark nærmest stå i spidsen for en humanitær intervention i Mellemøsten. Som jeg husker de debatter, vi har haft i Folketinget omkring det, har SF jo ikke tidligere ligefrem været bannerfører for den slags tanker.

Det står hen i det uvisse for mig, hvorfor SF lige pludselig mener, at det er det evig saliggørende. Jeg har forstået SF's politik tidligere sådan, at det måske kunne nytte noget at indsætte fredsbevarende styrker, hvis der var en fred i et område. Men problemet i Mellemøsten er jo netop, at der ikke er en fred.

Så forstår jeg ikke helt den holdning, der er blandt en række medlemmer her i Folketinget, jeg synes også, at regeringen er lidt tilbøjelig til at give udtryk for nogle af de holdninger, nemlig at Arafat skulle være en meget vigtig medspiller, der kan løse denne konflikt. Vi så Arafat være medskyldig i, at de forhandlinger, der foregik i USA under Clintons forsøg på en fredsmægling, ikke kunne være med. Vi har set, at Arafat ikke har været i stand til at fjerne de terrorister, han er blevet bedt om.

Hvor er tiltroen til, at Arafat er den stærke person? Man skal jo være stærk for at indgå en fred. Hvor er tiltroen til, at det er den stærke person, der fra palæstinensisk side kan indgå en fred? Det har jeg svært ved at se.

Udenrigsministeren (Per Stig Møller):

Som jeg svarede tidligere, så uanset hvad man personligt eller hvem som helst måtte mene om Arafat og hans opfyldelse af løfter og ikkeløfter og tvetungethed eller ikketvetungethed, alle de anklager mod Arafat kender vi jo godt, så er det relevante slutresultat trods alt stadig væk dette, at han er palæstinensernes leder, det er han valgt til. Den arabiske verden opfatter ham også som det palæstinensiske folks leder. Det vil sige, at der kan kun komme fred gennem forhandlinger med ham.

Jeg mener, Arafat bryder sig jo heller ikke om Sharon, men han er altså også nødt til, hvis vi skal have nogen fred med Israels regering, så at lave den sammen med Sharon. Sådan er det her i verden. Der kan være mange politiske modspil-

lere og modstandere, man ikke bryder sig om, både her og hisset, men man er nødt til at forhandle med dem, for det er dem, der er valgt, det er dem, der repræsenterer.

Det er derfor, jeg siger, at Arafat er altså en vigtig medspiller for at få den fred på plads dernede, og derfor advarer vi Israel mod at forestille sig, at ved at eliminere ham kan man få en fred. Så tror jeg faktisk, at man får en meget hård periode, hvis man i stedet for får en anden person ind, der mases ind af Israel. Så vil jeg gætte på, at den person bliver meget mere rabiat end det, vi har oplevet fra Arafat, for han skal vise, at han præcis ikke er indsat af Israel. Så derfor kan jeg ikke se det kloge i at isolere og fjerne Arafat.

Mogens Lykketoft (S):

Jeg stillede på et meget tidligere tidspunkt her i spørgetimen udenrigsministeren et spørgsmål, han faktisk ikke svarede på, og som jeg i forlængelse af svaret på hr. Søren Søndergaards spørgsmål om observatørerne gerne vil gentage:

Vidende, at vi ikke kan gå ind med en hær, selvfølgelig kan vi ikke det, vidende, at vi ikke får Israels regerings accept på en international anerkendt observatørstyrke lige nu, vil udenrigsministeren så i stedet arbejde for, at EU's medlemslande simpelt hen udvider vores diplomatiske tilstedeværelse i Israel og også gerne i de palæstinensiske områder – og gerne også tilskynder USA's regering til det – så vi i kraft af et væsentligt større antal diplomater, det kan vi jo selv bestemme, kan udøve den observatørvirk-somhed, der er så piskende brug for?

Udenrigsministeren (Per Stig Møller):

Jeg tror faktisk, jeg svarede hr. Mogens Lykketoft, for jeg sagde i mit svar, at EU er der, alle landene er til stede i Israel, der er en massiv tilstedeværelse af diplomatiske korps i Israel. Så jeg ser ikke nogen grund til at tro, at vi kunne få mere fred ved at sende flere derned. Vi er også til stede i Ramallah. Vi har en dansk repræsentant i Ramallah. Det har vist de fleste af alle EU-lande også, så jeg kan ikke rigtig tro, at det fører videre, at vi begynder at fordoble antallet af medarbejdere på vore ambassader, for vi er der alle sammen i forvejen. Vi er i Ramallah, vi er i Tel Aviv, vi er i Jerusalem.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Formanden:

Den næste hovedspørger er fru Margrete Auken, og her har vi jo desværre ikke så meget tid.

Spm. nr. US 58**Margrete Auken (SF):**

Jeg går ud fra, at jeg har min tid i hvert fald.

Jeg har en enkelt fodnote, bare sådan at der ikke kommer til at stå nogle forkerte ting i Folketingets referater. SF støttede styrken til Bosnien hundrede procent, og der sloges de faktisk.

Kl. 13.55

Mit spørgsmål går ud på, om ministeren kan forklare – og nu er vi hende i en lidt anden ende, nemlig Ukraine, hvor jeg lige har deltaget i Europarådets valgobservationer – hvorfor vi dog har fundet på at lukke vores ambassade dér. Det er Europas største land efter Rusland. Det ligger i et område, som sandsynligvis og forhåbentlig bliver naboland til EU.

Der var almindelig forbløffelse, og man mente egentlig, at man ikke mindst gennem fru Hanne Severinsens fremragende arbejde har været meget aktiv i forhold til Ukraine, og så bliver ambassaden pludselig lukket. Når man spørger, og folk skal svare på det, så kan man ikke. Der er ikke nogen forklaring på det, andet end at den skulle bare lukkes.

Så jeg er da lidt spændt på at høre forklaringen her, så jeg har noget at referere videre.

Udenrigsministeren (Per Stig Møller):

Jeg kan bekræfte, at fru Hanne Severinsens har leveret et fremragende stykke arbejde i forbindelse med Ukraine og har været rapportør på det i Europarådet ved gentagne lejligheder og har været med til at sørge for, at Ukraine ikke har bevæget sig så langt væk fra retsstat og demokrati, som der har været risiko for i flere perioder. Det kan man klart takke fru Hanne Severinsen for plus de medarbejdere, hun havde, men først og fremmest var hun jo ledende person i Europarådet i forbindelse med Ukraine.

Når vi så har lukket ambassaden, er det en del af den tilpasning af udenrigstjenesten, som har skullet finde sted i forbindelse med omlægninger og besparelser, og der har vi altså skønnet, vurderet ud fra handelstallene – jeg er klar over, at de er steget det sidste år, heldigvis, men stadig væk er det en meget begrænset handel, der er – vurderet også ud fra den almindelige demokratiske, folkelige udvikling i Ukraine, at

hvis vi skulle spare i de områder, så var Ukraine det mest nærliggende sted at spare.

Jeg har ikke helt afgjort endnu, om dækning af Ukraine kommer til at finde sted fra Polen eller her fra København. Men det er klart, at der var meget store overvejelser om Ukraine, og fru Margrete Auken har fuldstændig ret i, at det er noget, der ligger på kanten af det, jeg selv ville have brudt mig om, men som jeg trods alt mener er forsvarligt på baggrund af en vurdering af den politiske forbindelse, af den økonomiske forbindelse og af spareopgaven, som forelå for os, som jo gerne skulle ramme forskellige steder i verden og ikke kun enkelte steder i verden. Det vil sige, at det skal fordeles over atlasset.

Derfor vurderede vi, at Ukraine var det, vi havde mindst behov for – bemærk mindst, for jeg siger ikke, vi ikke har – i det område af verden, hvor vi så sparede Ukraine.

Margrete Auken (SF):

Jeg takker for svaret og er lidt forbløffet. Det lyder, som om Danmark er blevet ramt af en naturkatastrofe med den regering, vi har fået, siden sparekravet er sådan et, der er kommet dumpende, som vi er nødt til at reagere på på den måde, at det jo så er skæbnen, der har sat os i den situation, at man måtte ind og skære, og steder, hvor udenrigsministeren tydeligvis, kunne jeg da høre, bestemt ikke syntes, det var fikst, at man gjorde det. Men så var det altså, som om det skulle man nu. Derfor måtte det gå ud over nogle, og så valgte man det, som man i situationen skønnede var det mindste onde.

Jeg synes i og for sig, at det var klogest at sige, at denne regering har valgt at nedprioritere sin tilstedeværelse i verden, og denne regering synes ikke længere, vi skal være betydningsfulde, og man overvejer, om et stort land som Ukraine, et naboland og Europas næststørste, 50 mio. mennesker, kan passes fra Polen.

Jeg håber da meget, at ministeren så i hvert fald sørger for, det bliver passet fra København, sådan at der bliver en selvstændig forestilling om, at det bliver noget, vi dog tager lidt alvorligt endnu, selv om usynliggørelsen af Danmark åbenbart er blevet en del af, jeg siger ikke udenrigsministerens, men regeringens politik.

Udenrigsministeren (Per Stig Møller):

Jeg synes simpelt hen ikke, det er rimeligt at sige, at Danmarks plads i verden er blevet ned-droslet. Vores tilstedeværelse i verden er faktisk temmelig markant. Vi har i den korte regerings-

tid, vi har siddet nu, sørget for at sende danske-re til Afghanistan både i kampmissionen mod terroristerne og i forbindelse med genopbygning af det fredelige styre fra Kabul, som forhåbentlig breder sig mere og mere.

Vi har truffet beslutning om at forlænge vore observatører i Hebron, vi var med til at sørge for, at der kom en rimelig god EU-beslutning og tekst ud af det i forbindelse med finansieringen på udviklingskonferencen i Monterrey, hvor man altså oven i købet fik ting ind i EU-teksten, som ikke lå i Kommissionen, som pressede det europæiske bidrag op i milliardklassen i forbindelse med ulandsbistanden. Så man kan sige, at vi i den regeringstid, vi har siddet nu, praktisk har formået at placere Danmark i verden.

Så har der været nogle diplomatiske tilpasninger. Ja, men det betyder jo ikke, at vi har svækket Danmarks position i verden. Nu nævnte jeg tidligere, at FN altså har henvendt sig til os, om vi vil være værter for en mellemøstkonference i maj måned. Ville man det, hvis ikke man havde opdaget, vi var til stede i verden? Det tror jeg ikke.

Margrete Auken (SF):

Så tror jeg, jeg skal formulere mig på en anden måde. Nøjsomhedsstrategien, som jeg jo altså før beskrev, som om den var en følge af en naturkatastrofe, bliver nu til, at så galt er det så ikke gået.

Det, som ministeren siger nu, er o.k., o.k., o.k. Men jeg kan da ikke komme og sige, at vi ikke findes mere. Nej, det har jeg så heller ikke sagt. Jeg har ikke sagt, at Danmark er forsvundet, men at ambitionsniveauet åbenlyst er blevet på det der nøjsomhedsplan – jamen vi er sandelig også dér, der er nogle, der har husket os dér, der var nogle, der var kommet i tanker om os dér.

Kl. 14.00

Jeg fik stadig væk ikke svar på, om ministeren mener, at Ukraine er det land blandt de lande, vi har i Europa, der bedst kan tåle, at vi ikke er der, og svar på, hvordan ministeren så har tænkt sig at dække det. Jeg tror nok, at hvis man gik dem igennem – jeg vil ikke sige, at man kan finde andre – var der nogle, som det ville være mindre irrelevante at beskære end Ukraine, hvis man netop kigger til, hvad der sker i de europæiske lande, og hvis man følger med i, hvad der sker i Ukraine.

Når jeg netop var glad for at nævne fru Hanne Severinsen før, så var det da, fordi den danske tilstedeværelse skal følges op, for ellers ople-

ves det som en tilbagetrækning. Selv om vi måske stadig væk mange steder har en forholdsvis høj profil ud fra en nøjsomhedsstrategi, så opfattes det jo, som om vi drosler ned.

Jeg vil så igen spørge: Hvordan havde udenrigsministeren forestillet sig, at vi gør mindst mulig skade i forhold til Ukraine?

Udenrigsministeren (Per Stig Møller):

Vi har ikke noget nøjsomhedsambitionsniveau, som fru Margrete Auken påstår. Vi har i forbindelse med finansieringskonferencen i Monterrey ligget klart forrest i kampen for at få løftet den rige verdens ansvar over for den tredje verden, og vil det samme i den kommende konference i Johannesburg. Vi har også gjort det i forbindelse med verdenshandelsorganisationsforhandlingerne. Så der er ikke tvivl om, at vi er en drivende kraft i den europæiske politik i forhold til den tredje verden, og jeg synes ikke, at man skal sige, at vores ambitionsniveau er lavt. Det er faktisk temmelig højt.

Hvad så angår Ukraine, kan jeg sige til fru Margrete Auken, at jeg naturligvis kraftigt vil overveje, hvordan vi i fremtiden sørger for en ordentlig tilstedeværelse i Ukraine. Der kan være tale om et handelskontor, og der kan være tale om andre måder at få dækning på i forhold til Ukraine, fordi der er gang i økonomien. Vi ser nu, hvordan valget udvikler sig, og håber på, at det er gået i den rigtige demokratiske retning. Selvfølgelig skal 50 millioner ukrainere ikke glemmes, og vi skal finde nye måder at samarbejde med Ukraine på.

Margrete Auken (SF):

Jeg må ikke kalde det en nøjsomhedsstrategi, og jeg må ikke kalde det, jeg ved ikke hvad, men det er jo en nedskæring. Det er jo ikke en naturkatastrofe, vi er ramt af, men en Venstrestatsminister, og det kan man så godt kalde en naturkatastrofe. Det er jo det, der er hændt os.

Der er nedskæringer, og hvis ministeren tror, at det ikke er blevet opdaget, at vi stadig væk kan sige, at Danmark ligger fint der, for vi er stadig væk ikke de mindst slemme på bistanden osv., tror han galt. Signalet fra Danmark er – og det hører man altså, når man er ude, og jeg er stensikker på, at udenrigsministeren også hører det, for ellers hører han ikke efter – at nu trækker vi os sådan hen i den billigere ende. Jeg vil ikke sige, at vi trækker os væk, men det skal i hvert fald være billigere.

Nu siger ministeren, at det går bedre med det demokratiske. Det ved jeg såmænd ikke om det gør. Jeg tror nok, at den folkelige deltagelse er blevet bedre. Det var det, valget tydede på her. Folk vidste faktisk, hvad de ville. Men selve strukturen omkring det var ganske skrækkelig.

Jeg vil godt spørge udenrigsministeren, om ministeren tror, at det fremmer Danmarks medansvar for den europæiske udvikling, at vi i en situation, hvor man har meget brug for, at nogen står på tæerne af dem i Ukraine – altså af regeringen der – signalerer, at nu vil vi gøre det her andenrangs, for uanset hvordan man nu vender og drejer det, er det jo en andenrangs dækning, der vil komme ud af det. Jeg håber som sagt stadig væk, at det ikke bliver som et sideland, så hellere cykelvikaren fra København.

Udenrigsministeren (Per Stig Møller):

Som jeg har sagt før, så gælder det om at tilpasse udenrigstjenesten en ny økonomisk situation, og så må man se på hele globussen, og så må man sørge for, at der er en pæn fordeling over hele kloden. Både af hvor vi er, og hvor vi ikke er. Der har vi altså vurderet, at på indeværende tidspunkt er Ukraine det sted, hvor vores ambassadørplads ikke er nødvendig.

Så skal vi tænke over, hvordan vi så i øvrigt har det i forhold til Ukraine. Det er ikke nogen politisk strafaktion over for Ukraine. Vi skal have politiske forbindelser med Ukraine, og det har vi også. Vi støtter også det arbejde, der foregår i Europarådet omkring Ukraine. Så der er ikke tale om, at vi vil glemme Ukraine. Der er bare tale om, at vi nu dækker det på en anden måde.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Formanden:

Inden vi går videre i dagsordenen, skal jeg oplyse, at det dagsordenspunkt, der er opført som punkt 3 på dagsordenen, første behandling af lovforslag nr. L 155, udgår af Tingets dagsorden for i dag. Jeg henstiller, at relevante personer i den forbindelse får oplysning herom, for det vil jo give en vis tidsforskydning i Tingets arbejde i øvrigt i eftermiddag.

Kl. 14.05

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Første behandling af lovforslag nr. L 157: Forslag til lov om ændring af lov om udnyttelse af vedvarende energikilder m.v. (Ophævelse af regler om solvarmepligt).

Af økonomi- og erhvervsministeren (Bendt Bendtsen).

(FremSAT 13/3 2002).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Kim Andersen (V):

Venstre kan støtte det af økonomi- og erhvervsministeren fremsatte lovforslag om ændring af lov om udnyttelse af vedvarende energikilder, og som mere folkeligt drejer sig om ophævelse af regler om solvarmepligt.

Når vi støtter lovforslaget, er det ikke, fordi vi har spor imod udnyttelsen af solvarme og solvarmeteknologi, tværtimod er det et område, som uden tvivl rummer potentialer og teknologiske og miljømæssige muligheder, som vi naturligvis skal vide at udnytte, men vi kan ikke lide det element af tvang, der er i den gældende lov.

De nuværende regeringspartier, Venstre og De Konservative, stemte imod, da loven blev vedtaget sidste år før valget, fordi vi er overbeviste om, at såfremt der er energiøkonomi ved at installere solfanger, solenergi, vil bygningsejerne og bygherrerne naturligvis sørge for det af sig selv, for det vil den sunde fornuft tilsige dem.

Vi vil ikke støtte, at de kommunale myndigheder, som giver byggetilladelser, skal bruge ressourcer på at administrere en lov, som pålægger byggerier uden for fjernvarmeområderne at foretage beregninger af, hvorvidt det kan svare sig at udnytte solenergi ved nybygninger. Det vil være et bureaukrati, der ikke står mål med resultatet. Her gør den samme argumentation sig gældende: er der fornuft i at udnytte solenergi i det sandsynligvis uhyre begrænsede antal ejendomme, der opføres af denne her karakter uden for fjernvarmeområder, vil det naturligvis blive gjort af de pågældende bygherrer.

Men der er muligheder i solenergi. Jeg havde selv fornøjelsen af mandag før påske at besøge Energi Midt i Brædstrup og se deres solcelleprojekt. Jeg er også glad for, at økonomi- og erhvervsministeren her efter finanslovens vedta-